

Mesterségem címere

Színész

A farsangi mulatságra jelmezbe bújunk, álarcot teszünk. Ez móka, ősidőkből hozott játék. Ám van, aki a mindennapokban sem mutatja igazi arcát, megjátssza magát, színészkedik, színlel. Ez kétszínűség, jellemhiba. És vannak, akiknek munkájuk a szerepjátás, mások arcának, szavainak, sorsának meglevenítése. Ez hivatás, mégpedig ősrégi, nemes és fontos.

Színház az egész világ, és színész benne minden férfi és nő. Fellép és lelép: s mindenkit sok szerep vár életében.

William Shakespeare

- A színészmesterség története elég viharos. Kezdetben a vallásos szertartás része volt. A kőkorszaki barlangrajzokon, de a törzsi szertartásokon ma is álarc mögé bújt, kifestett emberek táncolnak. A maszk a szerepjátást, viselőjének önmagából való kilépését jelképezi.

- Az ókorban a színház társadalmat alakító erő volt. Kr.e. 1500 körül, Egyiptomban jelent meg. Ezer évvel később az ókori görögök építették az első színházat félkör alakú, emelkedő nézőtérrel. Náluk jelent meg az első színész és díszlet. A női szerepeket is férfiak alakították, a színészek magasított talpú sarut és álarcot viseltek. Az isteneket játszó színészeket daruszerű szerkezettel emelték a színpad fölé. Az előadások korán reggel kezdődtek, a szegény polgárok jegyét az állam fizette. Aiszkhülosz, Szophoklész és Euripidész ezer darabot írt, melyek közül csak 33 maradt fenn, ám ezeket ma is játsszák.

- A görögök hagyták ránk a színház, a komédia és a tragédia máig érvényes jelképét, a kacagó és a szomorú álarcot. Évezredek óta ezt keresi a közönség a színházban: a nevetést és a sírást, a szórakozást és a lelki épülést. A görögök katarzisznak hívták a színháznak azt az erejét, hogy a köznapi világból felemel, és megtisztít.

- A rémfilmek elődje. Nemes élmények helyett Róma horrorral szórakoztatta polgárait. Kenyeret és cirkuszt adott nekik, s ez azóta is jó módszer a tömeg elhallgattatására. A Colosseumot 2100 évvel ezelőtt építették. Naponta 80 000-es tömeg csődült itt össze a gladiátor- és állatviadalokra, melyek idejére az istenszobrokat letakarták, nehogy megsokallják a vér és halál látványát.

- A távol-keleti színház ezzel szemben mintha másra sem törekedne, mint istenek és emberek gyönyörködtetésére. Pantomim, árnyjáték, bá-bok, tánc: szavak helyett inkább a jelentéssel telített mozdulat, jelmez és zene beszél.

- A cirkusz 2000 évvel ezelőtt Kínában született meg, és ma is ők a világelsők. Egy bizonyos szinten felül a cirkusz is művészet, mely az emberi test és akaraterő végtelen lehetőségeit csillogtatja meg. A név latin eredetű, a kerek sátorra utal. Ma a francia Napcirkusz a legigényesebb.

- Európa a kora-középkortól egészen a XIX. századig élvezte, de lenézte a színészmesterséget. A szerzetesek, diákok vallásos témájú darabokat, a vándorénekesek krónikákat adtak elő, a vásárokon, fogadóknak komédiások, vándorszínészek, mutatványosok szórakoztatták a közönséget. Kedvenc figurájuk a bohóc és az ördög volt.

- A szegényebbek az utcákon végigvonulva, nagy zenebonával adták elő a jeleneteket. Volt csapat, amelyik több színpadot állított fel a piacon, s a közönség egyiktől a másikig sétálva nézte meg a felvonásokat. A kocsis-színpadnál a felvonások gördültek odébb a helyben álló nézők előtt.

„Nocsak, hitvány egy élet ez a komédia!” Ki mondta ezt a vándorszínész Petőfinek?

- Sűgő nélkül sem sülték bele. A commedia dell'arte a XVI. századi olasz hivatásos színészek rögtönzött játéka volt. Az előadásnak nem volt előre megírt szövege. A színészek a történet vázát és a hősök jellemét ismerve rögtönöztek. Szerinted melyik nehezebb: száz oldalt kívülről megtanulni vagy több száz néző előtt rögtönözni? A színészek tanulják, és sok gyakorlással fejlesztik a memóriázás tudományát.

– Mit játszanak ma a színházban, Jean?
 – A VIII. Henriket, uram.
 – Azt sajnos nem tudnám élvezni, mert nem láttam az előző hetet.

- Minden színész álma, hogy Shakespeare-hőst alakítson. A legnagyobb angol drámaíró oly modern, hogy el sem hisszük: 450 évvel ezelőtt született. Maga is színész volt. Híres színháza, a londoni Globe felül nyitott volt: reflektora a napsugár. Díszletek nélkül, hármás felosztású színpadon elöl a szabadtéri, hátul a szobában zajló, fönt a hegyi és az erkélyjeleneteket játszották – kizárólag férfiak. Ó, Rómeó, ó, Júlia!

„Lenni vagy nem lenni?”
 Melyik Shakespeare-hős szavai ezek?

Miénk a hatalom
 Az emberszív felett:
 Idézni egyaránt
 Mosolyt vagy könnyeket.
 Mi szép, mi szép, mi szép
 A mi föladatunk!
 Legyünk büszkék reá,
 Hogy színészek vagyunk.
Petőfi Sándor

Jókai Mór felesége híres színésznő volt. Ki ő, és kit alakít a képen?

- Az első magyar kőszínház Kolozsváron épült 1821-ben. Felavatására írta Katona József a Bánk bánt. Értékét akkor nem ismerték fel, de lázító erejét igen. A cenzúra a könyvben való megjelenést engedélyezte, a színházi előadást megtiltotta. Ez is bizonyítja, hogy a színház nagyobb erővel alakítja a társadalmat, mint a könyv: a közös élmény könnyen lánggra lobbantja a nézősereg szívét. Nem csoda, hogy 1848. március 15-én a pesti nép követelésére a Nemzeti Színház a Bánk bánt tűzte műsorára.

- Néhány száz éve elvált egymástól a prózai, az énekes és a táncszínház. Az előadóművészek egyetlen műfajban tökéletesebbet alakítanak, mint ötben, de azért van átjárás a színpad műfajai között: a színészek néha táncos, zenés darabokban is fellépnek, az operett prózát és táncot, az opera pedig balettet is magába ötvöz.

• A színházhoz nem kell más, mint három deszka, két színész és egy közös szenvedély. (Lope de Vega) A modern színház a technika sokféle eszközt, fény- és hanghatásokat is használ. Bevonja a közönséget a játékba, leviszi a színészt a nézőtérre. A monodrámaiban és az egyéni előadóesten a színész egymaga bilincseli le akár órákon át a közönséget.

• A XX. századtól a közönség hisztérikus imádata, a sajtó pletykaéhes figyelme és a mesés fellépési díjak „világsztárrá” fűjjék fel a filmszínészek, énekesek szűk rétegét. Ti csak a külső mázt látjátok, s arról álmodtok – különösen a lányok –, hogy filmcsillagok legyetek, minden lépéseteket rajongók, riporterek hada kövesse. De tudjátok-e, hogy az álmvilág csillogó díszletei mögött kemény munka, nem ritkán kegyetlen elvárások, kiszolgáltatottság és sokszor boldogtalanság rejlik?

Ha úgy érzed, hogy pályád „a világot jelentő deszkákra”, a színpadra vezet, az igazi művészekre figyelj, akik Istentől kapott tehetségüket emberi tartással, rengeteg szellemi, lelki és fizikai munkával csiszolják felejthetetlen alakitássá. Száz arcuk van, de mindenik meggyőző és hiteles, mert a maszkot nem műanyagból és közhelyekből, hanem életük fogyó lángjával megolvasztott, legbelső lényükből formálják. Tapcsoljuk meg őket!

Zsigmond Emese

A papi hivatást bemutató cikkem Isten szolgálói iránti tisztelettel, felelősséggel és jóra nevelő szándékkal íródott. Papnőkről szóló bekezdése néhány lelkészről tiltakozását váltotta ki. Őszintén sajnálom, hiszen bántani senkit nem akartam. Adja a Jóisten, hogy többé ne kényszerítsen a történelem egyetlen lelkészt se oly súlyos életáldozatra, mint régebbi századok és a kommunista közelmúlt mártír papjait. (Zsigmond Emese)

• **Decemberi megfajtések:** Protestáns megnevezések: lelkész, tiszteletes, istentisztelet, igehirdetés, palást, úrvacsora, konfirmálás, zsoltár. Katolikus megnevezések: tisztelendő, lelki atya, plébános, mise, prédikáció, reverenda, miseruha, szent áldozás, bérmálás, ének, zsolozsma. A katolikus köszönés: dicsértessék a Jézus Krisztus, a református: békesség Istentől, az unitárius: Isten áldja, az evangélikus: erős vár a mi Istenünk.

Nyertesek: a sepsiszentgyörgyi Váradi József Iskola III. D; a szatmárnémeti Hám János Iskola-központ IV. B osztálya; a maroskeresztúri III. B osztály.